

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XXXI. De Potestate summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

CONTROVERSIAM XXX.

DE POTESTATE SUMMI
Pontificis.

Potestas in summo Pontifice est triplex tergemina forsan ejusdem coronam indicata. 1. est Ordinis, quae refertur ad Sacramenta conficienda & administranda. 2. Jurisdictionis ad populum regendum in foro interiore conscientiae, quae necessario requirit characterem Sacerdotalem, & procedit secundum rei veritatem ab ipso reo expositam cum obligatione secreti strictissimi. Utraque harum potestatum pertinet proprie ad materiam de Clavibus Ecclesiae. 3. Jurisdictionis ad regendum populum Christianum in foro exteriori, quae etiam a non ordinato exerceri potest, nec ullum postulat secretum, sed palam omnibus exercetur per Legem, sententiam, coactionem &c. Quia igitur diximus, Summum Pontificem esse Judicem Controversiarum Fidei & Religionis, quae in Ecclesia oriuntur: & iudicium ejus certum atque infallibile esse. Surgit hinc alia quaestio, an scilicet possit Summus Pontifex cogere Fideles, ut id faciant & credant, quod ipse judicavit? Ex occasione autem hujus jurisdictionis & potestatis coactivae quaeritur etiam de temporali, an & qualem potestatem Papa habeat, videri potest Card. Bellarminus Lib. 4. de Rom. Pont. a cap. 15. & toto Lib. 5. Ex quo alijsq; Authoribus Nos brevitatis & obedientiae memores pauca ita afferemus, ut nulli inde justae offensionis causam demus.

PARS PRIOR

DOCTRINAE CATHOLICORUM.

I. Doctrina prima. Summus Pontifex habet immediate a Christo potestatem condendi Leges canonicas universam Ecclesiam obligantes. Ita ex communi Catholicorum Doctorum Cardin. Bellarminus Lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 16. & Suarez Lib. 4. de Legibus cap. 1. Probatur 1. ex universali potestate Petro concessa Matth. 16. v. 19. *quodcumq; ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumq; solveris super terram, erit & solutum in caelis.* Ubi cum non tantum potestas solvendi, sed etiam ligandi & obligandi (quod per leges fit) stabiliter concedatur: nec tamen immediate detur Ecclesiae, ut ipsa eam, cui vult, communicet, absque dubio penes summum Ecclesiae Praelatum ac Petri Successorem residere illam oportet. Ergo potest Papa pro tota Ecclesia leges ferre verè obligantes in conscientia, & transgressores punire saltem Spiritualibus poenis. Probatur 2. In Lege scripta Summus Sacerdos Synagogaè habuit talem potestatem universalem praecipuam, & leges ferendi, quae omnes obligabant in conscientia, ut cum alijs DD. docet Salas de Legib. D. 8. Sect. 2. Et inde de Pontificibus Hebraeis dicitur Deuter. 17. v. 12. *qui superbievit nolens*

obedire Sacerdotis imperio, morietur homo ille. Ergo majore jure utrumque horum de nostris Pontificibus est sentiendum, quod scilicet penes eos sit potestas legislativa, & eorumdem leges in conscientia obligent. Univerfim etiam atque expresse omnibus Christianis dicitur ad Rom. 13. v. 1. *omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit.* Et v. 5. *ideo necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam;* Ubi de Ecclesiasticis aequè ac politicis Magistratibus loqui Apostolum, fateretur etiam Calvinus Lib. 4. cap. 10. §. 5. Probatur 3. ratione. Quia praeter leges divinas & civiles sunt necessariae aliquae leges ad bene gubernandam Ecclesiam. Hae autem obligant in conscientia, cum omnis vera Lex vim coactivam habeat a consilio, & libera meraque directione distinctam. Ergo &c. Probat. Major. Quia leges Evangelicae sunt nimis Universales. Debent ergo determinari per Ecclesiasticas; sicuti & Lex naturalis propter suam universalitatem determinatur per leges civiles. At, inquit Amesius Tom. 1. fol. 223. possunt fieri Leges sine Papa. Pro Ecclesijs particularibus esto: pro universa Ecclesia negamus.

II. Ex hac doctrina inferitur. 1. Papam pro tota Ecclesia leges ferre Ecclesiasticas posse absque Concilio Generali; imò absque concilio Cardinalium, aut aliorum Episcoporum, ut post plures docet Arriaga Tom. 4. de Leg. D. 18. num. 4. Quia Christus soli Petro ejusq; Successoribus eam potestatem concessit, nec constituit alios Compares; quamvis, uti varia jura indicant, congruum sit, ut horum consilia exquirat. 2. Mortuo Pontifice non esse in Ecclesia praedictam potestatem. Nam Christus non dedit illam immediate Ecclesiae, sed Petro ejusque Successoribus, ut recens dictum: nec in illo casu Cardinales habent vim relaxandi vota, dispensandi in matrimonio rato, abrogandi praecedentium Pontificum Leges ac decreta &c. 3. Quamvis caeteri etiam Apostoli immediate habuerint potestatem ferendi Leges & statuta, est tamen inter hos & Petrum differentia, tum quod potestas hujus esset supra alios Apostolos: non verò istorum supra Petrum, tum quod Petro data sit, ut eam potestatem Successores ipsius haberent: Apostolis verò tantum in persona propria, ut proinde Successores in Episcopatibus à Vicario Christi dependerent. 4. Potestatem hanc (quae est denominatio moralis ex voluntate Christi eam conferentis) dici supernaturalem, tum quia est in ordine ad finem supernaturalem gratiae, tum quia planè est indebita naturae humanae secundum se consideratae, tum quia versatur circa res supernaturales, maxime circa Sacramenta praescribendo, quo modo & quâ reverentiâ tractentur. 5. denique Papam tanquam Ecclesiae Caput merito praesesse, atque ubique anteferi Imperatori ac Regibus c. Venerabilem de Ecclesijs atque hos illi obedire ac revereri ipsum oportere. Hinc pro Pontificis autoritate observanda est mirabilis DEI Providentia, qui Fautores & Protectores Pontificum etiam in hac vita largè remuneratus est: hostes autem & persecutores eorundem severe punivit, ut multis exemplis ostendit Thom. Bozius Tom. 2. P. 2. Lib. 24. cap. 6. & seq.

III. Doctrina secunda. Summus Pontifex non habet potestatem ferendi leges civiles obligantes universum orbem, aut etiam totum populum Christianum.

Christianum: Sed solum habet potestatem ferendi leges tales obligantes terram sibi temporaliter subjectam. Ita Card. Bellarminus Lib. 5. de Pontific. cap. 2. & seq. Covar. L. Peccatum p. 2. §. 9. num. 7. Molina de Iustit. D. 19. Suarez Lib. 3. de Leg. cap. 6. num. 3. Salas D. 7. de Leg. Sect. 4. num. 30. & alij communiter contra nonnullos Canonistas apud Dianam P. 9. Tr. 2. Rosol. 122. qui civilem potestatem Papæ plus iusto extollunt. Ratio nostræ doctrinæ est, quia ad leges ferendas pro universo orbe requiritur potestas & iurisdic-tio civilis ac temporalis, quæ se in omnes simpliciter extendat. Atqui Papa non habet talem iurisdictionem. Ergo &c. Probatur Min. Papa prædictam iurisdictionem 1. non habet ex natura rei, ut ex terminis patet. 2. non ex concessione ipsorum regnorum universi Mundi; Nam Infideles de Pontifice nihil sciunt majore ex parte, multo minus se abdicantur suâ potestate, eamque in ipsum transfulerunt, quod nec Christiani Reges & Principes fecerunt, proprias leges pro suis quique regnis & provinciis ferentes. 3. non ex concessione DEI per Christum; quia nec leve fundamentum pro hac concessione est in toto Evangelio. Nam ubicunque Christus Petro potestatem dedit, semper ostendit, eam esse Spiritualem & in oves Christi Joan. 22. v. 17. *pasce oves meas.* Matt. 16. v. 18. *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Et v. seq. *quodcumq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis;* quæ potestas Spiritualem est, & Spiritualia respicit. 4. denique non ex potestate temporali, quam habet more aliorum quorundam Principum; quia hæc minime se extendit in totum orbem; siquidem de Infidelibus, qui foris sunt, nihil habet, quod iudicet 1. Cor. 5. v. 12. Sed nec in omnes Christianos, verum in eos duntaxat, qui temporali ejus dominio ab Imperatoribus, alijsq; Principibus per donationem accepto subjecti sunt.

IV. Interim non negandum, posse Pontificem aliquando declarare jus naturæ, quod reipsa fecit, declarando *malæ fidei possessorem nunquam præscribere posse;* quia revera contra naturam est, ut iniquus possessor ex sua nequitia rem alienam faciat suam, & transeat ista ab injusto ad justum possessorem sine donatione veri Domini, qui jure semper est invitus, etiamsi ignoret, ubi ea res detineatur; quam tamen præscriptionem Leges civiles permittunt. In hoc autem casu & quovis simili juris naturalis declaratione Papa non exercet iurisdictionem, sed clavibus scientiæ utitur, ostendendo quid sit peccatum, quid non sit. Vnde Christiani omnes, qui norunt, Pontificem errare non posse in declaratione veritatis, tenentur tunc observare illud præceptum, prout ab ipso declaratum fuit; Gentiles verò, qui eundem ut veritatis Magistram non agnoscunt, stare illius declaratione non obligantur. Ut bene Arriaga Tom. 4. D. 13. num. 24.

V. *Doctrina tertia.* Summo Pontifici eique subordinatis Clericis potestas in Ecclesiam & Religionem ita unice convenit, ut eadem nullo modo sit penes Imperatores, Reges, Principes, & Magistratus sæculares sive super personas sive res Ecclesiasticas quascunque. Ita omnes Catholici Doctores. Probatur 1. Principibus sæcularibus non tribuit hanc potestatem in Personas & Res Ecclesiasticas Jus naturæ, quod non extendit se ad su-

pernaturalia, cum talia sub natura non continentur. Unde potestas Ecclesiastica & Civilis necessario differunt. 1. ratione Finis proximi & medi-orum; Civilis enim Regiminis finis proximus est temporalis felicitas: Ecclesiastici verò salus æterna. Media etiam Civilis potestatis merè sunt naturalia ad res proportionatas ordinata: Ecclesiastica verò potestatis Media, utur externa sint v. g. Concilia, Synodi, Consistoria, Reformationes, Visitationes &c. semper tamen sicuti & ipsi Canones ad res Spirituales diriguntur. 2. ratione Causæ Efficientis. Nam Deus politicum Regimen per communem solum providentiâ velut rem naturalem instituit & hominibus in seuit, atq; idcirco etiâ illius formationem ordinariè hominum arbitrio & naturali rationi permittit: Ecclesiasticum autem in utroque Testamento per providentiâ specialem, & per ordinem à se ipso positum condidit & formavit; unde Regimen tale supernaturale est, nec ex naturali ratione ortum suum sumpsit. 3. ratione Dignitatis. Regimen Ecclesiasticum multo sublimius & dignius est Politico; quanto scilicet animarum salus & res cœlestes atque æternæ temporalibus & perituris præstant. Ergo Jus Naturæ, quod ad res cœlestes non se extollit, potestatem Ecclesiasticam non annexuit potestati civili, multo minus illam huic subiecit.

VI. Probatur 2. Magistratibus sæcularibus potestatem in Ecclesiam & Religionem non etiam concessit Jus divinum in utroq; Testamento. Nam in Veteri Testamento Jus constitit in Decalogo & insuper in præceptis Ceremonialibus & Judicialibus. Manifestum autem est in Decalogo nihil reperiri pro potestate Sæcularium Principum in Ecclesiam & Religionem: Præcepta verò Ceremonialia & Judicialia sunt per Novum Testamentum sublata, in quem sensum Christus Luc. 16. v. 16. dicit: *Lex & Propheta usque ad Joannem.* Etiam si igitur in Veteri Testamento Reges habuissent hujusmodi potestatem, tamen propter Legem istam antiquatam Principes & Magistratus in Novo Testamento nihil inde juris arrogare sibi possent. In Novo Testamento nec unicus loctus reperitur, ex quo Potestas super Ecclesiam & Religionem pro Imperatoribus Regibus & Magistratibus sæcularibus concludi possit. Nam Christus expressis verbis Ecclesiam Petro commisit Matth. 16. v. 18. Luc. 12. v. 32. & singulariter Joan. 21. v. 32. ubi ait: *Pasce oves meas;* qualia verba non dicit ulli Regi aut Principi sæculari. Paulus Ephes. 4. vers. 11. enarrans Hierarchiam Ecclesiæ meminit Apostolorum, Evangelistarum, Pastorum & Doctorum: nullius autem Imperatoris, Regis, Principis aut Magistratus sæcularis. Ergo ad istos non spectat Regimen Ecclesiæ, cum nec in specie nec in genere inter Apostolos, Prophetas, Evangelistas, Doctores & Pastores comprehendantur.

VII. Probatur 3. ex Sanctis Patribus, qui potestatem hanc Ecclesiasticam semper negarunt Principibus & Magistratibus sæcularibus, atque ipsi etiam Imperatoribus fortissimè restiterunt, si potestatem istam sibi arrogantes voluerunt præsidere Concilijs, aut de Personis, Legibus, & rebus Ecclesiasticis disponere. Ex multis paucos solum proponemus. S. Chrysostomus homil. 4. & 5. de verbis Isaiæ: *Quamquam admirandus videatur Thronus Regius, tamen rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec præter potestatem hanc præterea quidquam*

quam habet authoritatis &c. Gregorius Nazianzenus ad Cives Nazianzenos sic Principes & Magistratus sæculares alloquitur: Vos quoque Lex Christi imperio meo ac throno subicit: Imperium enim nos quoque gerimus &c. Athanasius in epist. ad vitam solitariam agentes: Si istud est iudicium Episcoporum, quid cum eo commune habet Imperator? Quando iudicium Ecclesia auctoritatem suam ab Imperatore accepit? Hosius in epist. ad Constantin. apud Athanasium: Ne te misceas Ecclesiasticis, sed potius ea à nobis discere. Tibi Deus imperium commisit: nobis, qua sunt Ecclesia, concedidit &c. Ambrosius Epist. 14. ad Marcellinam scribit: se Valentiniano Imperatori dixisse. Noli te gravare, Imperator, ut putes, te in ea, qua divina sunt, imperiale aliquod jus habere: Noli te extollere, si vis diutius imperare. Istis DEO subditus; scriptum est enim, qua DEI, DEO: qua Caesaris, Caesari. Similia habet epist. 14. & orat. 1. contra Auxent. Dicunt Sectarij, Patres adimere solum Principibus sæcularibus potestatem in Altari, cathedra, Confessionali. Sed vanissimum effugium; Etenim allata verba SS. Patrum luce meridiana clariora sunt, quod Magistratus sæculares universim & penitus repellantur ab Ecclesia & Religione, & omnis penitus potestas disponendi de Personis & rebus Ecclesiasticis ipsis denegetur.

VIII. probatur 4. ex praxi Ecclesiæ. Nam Ecclesiæ Regimen ab Apostolis usque ad Constantinum Magnum Imperatorem per annos trecentos optime constitit absque eo, quod Magistratus sæculares quicquam potestatis super illud habuissent; quis enim tunc Ecclesiam gubernavit? Apostoli, quis primam synodum indixit? Apostoli Actor. 13. v. 6. quis huic Synodo præfedit? Apostoli, quis legem Ecclesiasticam de abstinentia ab immolatis simulachrorum & sanguine suffocato sancivit? Apostoli. Quis Corinthiacum incestuosum excommunicavit? Paulus Apostolus 1. Cor. 5. v. 3. quis accusationem adversus Presbyteros tanquam legitimus iudex admisit? Timotheus Episcopus. 1. Tim. 5. v. 19. Nullæ hic partes Regum, nullum vestigium; siquidem Romani Imperatores fuerunt Gentiles, & talis potestatis incapaces. Ergo Ecclesia etiam hoc tempore nulli sæculari potestati est subiecta, meraq; fabula censenda, quæ hæretici de Magistratûs politici potestate in Ecclesiam & Religionem fingunt. Et certe Religionem extremo exponi periculo, si illa Ecclesiastico Statui non permittatur gubernanda, satis ostendunt Imperatores illi, qui hæresi Arrianâ, Monotheliticâ, aut Iconoclasticâ fuerunt infecti. Sed ipsis quoque Imperatoribus, qui Religionis se rebus intruserunt, res pessimè successit. Nam Henricus IV. & Fridericus I. & omnes horum posterij, licet potentissimi, brevi ceu fumus in aëre evanuerunt. Henricus IV. à proprio suo Filio expulsum in extrema paupertate mortuus est. Friderici I. Posterij & tota Familia Ducum Suevicorum miserimè periit, uti nominatim scribit Martinus Crusius. Interea Sedes Pontificia adeo ab istis Imperatoribus oppugnata stat in hunc usque diem coram omnibus regnis & Provincijs totius orbis penitus immota. Quæ manifesta DEI opt. Max. iudicia profecto ante oculos habenda, nec vilipenda, sed inde discendum Mortalibus, quæ Omnipotens reipsâ approbet, quæve improbet ac rejiciat.

IX. Doctrina quarta. Non repugnat, Pontifi-

cem simul esse Principem Spiritualem & temporalem alicujus Provinciæ. Ita communis Catholicorum. Probatur 1. varijs exemplis. Nam Melchisedech fuit Rex & Pontifex, ut patet ex Gen. 14. v. 18. Nonne iste erat figura Christi? & Christus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Psal. 109. v. 4. & Hebr. 7? Ergo Sacerdotio Novi Testamenti, quod ordini Melchisedech est conforme, Regimen politicum non repugnat. Similiter Moyses & Summus Princeps Temporalis, & Summus Pontifex fuit, ut itidem ex varijs locis Scripturæ constat; Unde Gregorius Nazianzenus in oratione ad Gregorium Nyssenum scribit: Moyses Principum, & Sacerdotum Sacerdos Aaron pro lingua utebatur. Heli ipse quoque Summus Pontifex & iudex politicus fuit annis 40. ut habent Sac. Litt. Lib. 1. Reg. cap. 1. & 4. Demum Machabæi Judas, Jonathan, Simon, Joannes & cæteri usque ad Herodem simul Pontifices & Duces politici fuerunt, ut constat ex Lib. Machab. & Joseph. Lib. 12. Antiquit. & seq. Adde Episcopos Germaniæ Judas, qui nemine repugnante utramque de jure in hanc usque diem retinent jurisdictionem.

X. Probatur 2. ex ratione. Tum quia potestas Ecclesiastica & politica non sunt contrariæ, sed utraque est bona. Ergo simul in eodem subiecto esse possunt. Tum quia unus Rex potest præesse Togatis & Armatis, quantumvis Pax & Bellum sint magis diversa, quam Bona temporalia & spiritualia. Tum quia potest unus Rex gubernare duo regna, & unus Episcopus plurimas Ecclesias. Ergo unus potest regere unum Episcopatum & unum Principatum. Tum quia pij homines fuerunt, qui Episcopis donarunt Principatus sæculares, & ea de causa præcipue à tota Ecclesia commendati sunt, ut patet in Constantino Magno, Carolo Magno, Ludovico Caroli Filio, Henrico Imperatore &c. Multi etiam è numero Pontificum fuerunt, qui, cum simul Principes Ecclesiastici & Politici essent, nihilominus sanctitate & miraculis floruerunt, ut nominatim Pius V. nuperimè Albo Beatorum insertus. Tum quia, etiam si forsitan præstaret, Pontifices tractare solum Spiritualia, tamen propter malitiam istorum temporum experientia clamat, utiliter, necessariò, & ex singulari Dei providentia donatos fuisse Papæ, alijsque Episcopis Principatus aliquos sæculares; certe in Germaniâ, si Episcopi non simul S. R. J. fuissent Principes temporali Principatu fulti, vix ulli ad hanc diem in sedibus suis permanissent.

XI. Doctrina quinta. Jura seu redditus & Monasteria ob Religiosos vel mortuos, vel ab hæreticis expullos, ut in Germaniâ & Angliâ, spectant omnia ad summum Pontificem, ita ut in quem iste voluerit, transferre ea possit. Ita communis Catholicorum Doctrina. Probant nonnulli Canonistæ & novissimè Michael Tarrada in Amplitudine Beneficentia Dispüt. 1. §. 1. num. 37. ex eo quod Papa sit Dominus absolutus omnium rerum & personarum Ecclesiasticarum. Sed Theologi communiter tenent contrarium apud Dianam P. II. Tr. 3. Resol. 14. asserentes, summum Pontificem non esse Dominum; sed supremum Administratorem duntaxat; unde B. Pius V. Papa, teste Sarmiento Lib. 1. Sect. c. 8. num. 35. dicere solebat, Pontificem non esse Dominum Beneficentiarum, sed Dispensatorem, ac proinde Beneficia non esse Manualia. Melius igitur

igitur doctrina nostra inde probatur, quod Monasteria illa seu conventus censentur extincti, & Bona illorum vacantia nulli debita. Ergo devolvuntur ad Summum Pontificem, qui est Christi Minister, & Dispensator Ministeriorum & Beneficiorum; ac proinde applicare ea potest, quibus in Domino visum fuerit. Ita Bartolus in L. ult. num. 22. §. de Collegijs illicitis. Et L. ult. §. si cut ff. quod cujusque Universitatis, ubi hæc haberi: *si Collegia sunt, qua habere possunt bona in communi, & nihil in particulari, uti sunt Collegia Religiosorum, in istis dissoluto Collegio, remanent bona apud Superiorem, vel cui ipse concesserit.* Hanc sententiam communiter recipiunt Doctores, & nominatim Abbas Panormitanus in cap. Re-colentis. de statu Monachorum. Et Petrus Ancharanus in cap. de Religiosis Domibus q. 4. Alique expressè loquentes de Monasterijs, quod istis dissolutis Bona in communi possessa maneant apud Superiorem, vel cui ipse concesserit. Atqui morte & expulsionem Religiosorum Monasteria & Conventus illi fuerunt extincti, & Bona horum vacarunt, uti jura Pontificia & Cæsarea sentiunt. Ergo prædicta Bona & Jura eorum devolvuntur ad Superiorem, Romanum scilicet Pontificem, qui, ut diximus, supremus est Christi Administrator bonorum Ecclesiasticorum; ac proinde iste attribuire eadem potest, quibus in Domino voluerit.

XII. Non dici potest, in jura illorum Bonorum pro Monasterijs extinctis succedere alias ejusdem Ordinis seu qualitatis Personas, nempe ejusdem Religionis Professos, aut Diocesis Clericos. Nam licet verum sit, quod, ubi bona communicabilia sunt intra eundem Ordinem seu Religionem, si unus conventus extinguatur, illa à Superiore talis Conventus transferri ad alium possint, perinde ac poterant, si Conventus non fuisset extinctus; siquidem Bona illa communicabilia fuerant: at tamen ubi bona divisa & independentia sunt unius Conventus ab altero, uti impræsentiarum supponimus, non habet jus in talia bona quilibet alius conventus, ut sibi appropriet; siquidem illi sunt erepra; cum nunquam ad ipsum sive jure communicabilitatis, sive quovis alio pertinerint. Sed de hac lite plura alij, cum eam hæreticis, contra quos hic agimus, non moveant.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HAERETICORUM.

XIII. **E**rror primus est Lutheranorum & Calvinistarum universum, ut videre est apud Gerhardum Lib. 2. Part. 1. à fol. 641. Et apud Amesium Tom. 1. à fol. 220. post Waldenses & alios hæreticos, Papam sancire non posse leges Ecclesiasticas, quæ universam Ecclesiam in conscientia obligent. Ita ait Lutherus Lib. de Capt. Babyl. cap. de Bapt. quo jure Papa super nos Leges constituit? quis ei dedit potestatem, captivanda libertatis nostre &c? Non solum autem similibus dictis, sed factis etiam Leges Ecclesiasticas damnavit; totum corpus juris canonici an. 1520. publicè comburens, ut testatur Cochleus in vita Lutheri. Probant 1. ex Isajæ 29. v. 29. & Matth. 15. v. 8. popu-

lus hic labijs me colit, cor autem eorum longè est à me; sine causa autem colunt me docentes doctrinas & mandata hominum. Huc etiam trahunt illud Matthæi ult. v. 20. docentes, quæ mandavi vobis; non, inquit, quæ vos mandabit. 2. Christiani sunt liberi à mandatis hominum 2. Cor. 3. v. 17. Gal. 4. v. 31. & cap. 5. v. 1. 3. Liberati sumus à caeremonijs Judaicis divinis. Ergo multò magis à Pontificijs. 4. Deut. 8. v. 1. & cap. 12. v. 32. Non addatis verbum, quod præcipio tibi, hoc tantum facito. 5. Denique Soli Deo conscientia est subiecta. Ergo nihil potestatis in eam ulli homini competit. Ergo nulla datur lex Ecclesiastica.

XIV. Error iste, quem priore parte satis jam rejecimus, apud plerosque Sectarios inde nascitur, quod vel ex malitiâ vel ignorantia crassa non distinguant inter dogmata Fidei & Morum, cum tamen inter hæc maxima sit differentia; quippe fatemur, decretum seu articulum fidei semel legitime conclusum & promulgatum renovari & immutari non posse: secus se res habet in decreto morum seu constitutione Ecclesiastica. Nunquid lex data fuit Ecclesiastica Act. 15. cum Apostoli imponerent Fidelibus v. g. ut abstinere se à suffocato & sanguine. Ergo etiamnum Ecclesia legem statuere potest Fideles omnes obligantem. Nec refert, aliqua hodie decreta Pontificia non observari, utpote antiquata, cum nec Apostolicum illud decretum adhuc vigeat; quis enim Prædicantium modò se abstinere à butulo, cothurnice, aut alia avâ suffocata?

XV. Cæterum si Ecclesia unum tale novum decretum statuere potuit, plura etiam poterit. Atqui unum facere potuit divinum cultum concernens. Ergo &c. Major patet. Minor probatur ex observatione Festi Paschalis, quod in Sac. Scriptura non præcipitur; ceremoniæ enim Agni Paschalis, cujus in Veteri Testamento fit mentio, ad solos Judæos spectant, ut omnes fatentur. Similis Ecclesiastica constitutio est de Sac. Eucharistia à jejuno sumenda, ubi enim habetur in Scriptura hæc aurem (par est ratio de alijs) obligare, pulchre tradit S. Augustinus epist. 118. ad Jan. cap. 6. sic scribens: *liquido apparet, quando primum acceperunt Discipuli Domini corpus & sanguinem, eos non accepisse jejunos. Nunquid tamen calumniandum universe Ecclesia, quod à jejunis semper accipiatur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur. Ecce S. Augustinus docet, jejunium ante Sac. Communionem ab Apostolis provenire, hanc consuetudinem observari per universum orbem, utique tanquam legem in conscientia obligantem; si enim consuetudines & leges Magistratûs sæcularis in conscientia observare tenemur, cur non etiam Ecclesiastici?*

XVI. Respon. ad 1. probationem. Mandata hominum in Sac. Scriptura vocari non quælibet hominum præcepta, sed solum, quæ omnino sunt humana, ita ut nec Deo inspirante, nec jubente, aut ejus autoritate fuerint data, quorum alia sunt contraria mandatis divinis, alia prorsus inutilia & vana; atque de his mere humanis loquitur Dominus, ut testatur Irenæus Lib. 4. cap. 25. & 26. exponens citata Isajæ & Matth. verba. Quoad illa Matth. ult. docentes, quæ mandavi vobis. Glossa hæc Lutherano-Calvinica contradicit ipsi, & sensu

gh a.
er
ologia
emica
XI
9.

fenfui Domini. Nunquid enim inter illa, quæ Apoftoli Gentibus prædicare debebant, erat & illud Act. 16. v. 4. *Ut præcepta Apoftolorum & Seniarum custodirent?* Nunquid Paulus ipse prædictam legem Apoftolicam de suffocato & sanguine (nec divinam nec naturalem) promulgasse legitur in Actis loc. cit. Ad 2. negando consequentiam. Quia ex his Apoftoli verbis loc. cit. (*ubi spiritus liberavit: Nolite jugo servitutis iterum gravari*) nulla est illatio: Ergo non tenemur obedire mandatis Ecclesiæ. Nam libertas Christiana consistit in libertate à servitute peccati, legis ceremonialis, & judicialis: non verò ab obedientia Prælatorum, ut communiter & bene advertunt Doctores Catholici. Ad 3. iterum negando consequentiam. Nam cæremoniæ illæ veteris Testamenti fuerunt figuræ Novi: ac proinde reipsa præfente, cessare debuerunt ex ista ratione; esto præter hanc, uti bene notat S. Thomas 1. 2. q. 101. art. 2. ad 2. ob cultum divinum, qui pro illo tempore erat observandus, habuerint rationem litteralem sive ad vitandam idololatriam, sive ad beneficia DEI memoranda, sive ad insinuandam excellentiam DEI.

XVII. De reliquo falsum est, quod fingunt Novatores, nos liberatos fuisse à legibus Moysis propter earum multitudinem & difficultatem: & his leges Pontificias esse plures ac difficiliore; cur enim illæ expiraverint recens diximus. Quo ad multitudinem, erant earundem, quæ omnes Iudæos obligabant, plurimæ præsertim de purificationibus, sacrificijs, oblationibus, delectu ciborum. At Ecclesiasticæ, quæ quidem omnes Christianos obligant, vix sunt 4. aut 5. nempe de servandis Festis, jejunijs, confessione annua, & communione in Paschate; reliquæ omnes leges, quæ continentur in Jure Canonico vel non sunt propriè dicitur leges, quæ obligent in conscientia, sed piæ tantum constitutiones, quæ nos dirigunt: vel certe non pertinent ad omnes, sed ad paucos, ac nominatim ad eos, qui cupiunt ad sacros Ordines promoveri. Similiter quod attinet ad gravitatem; multò severiores erant Moysaica, quam sint nostræ Ecclesiasticæ; etenim nostræ, quæ obligant omnes, nihil aliud sunt, quam determinationes quædam legum divinarum; & nullam molestiam aut difficultatem illis superaddunt; quippe leges divinæ obligant nos, ut aliquando communemus, jejunemus, confiteamur, ab opere servili abstinemus: at Ecclesia determinat tempus, quo illa præstanda sint. Non obstat D. Augustinus epist. 119. ad Januar. conquerens, tolerabiliorem fuisse conditionem Iudæorum, quam modò sit Christianorum. Quia rejicit solum abusus quosdam, qui contra communem Ecclesiæ consuetudinem in quibusdam locis irreperunt, ut patet ex ipsius verbis in cit. epist. ubi disertè admittit statuta Episcoporum ob consuetudinem Ecclesiæ.

XVIII. Ad 4. DEUM ibi loqui de præceptis Cæremonialibus & Judicialibus à sedatis, & prohibere Iudæos, ne aliquid addant ex ritu Gentilium, inter quos vixerunt in Ægypto, & deinde victuri erant in Palæstina. Patet hoc manifestè ex cap. 12. circa finem, ubi à v. 29. dicitur: *Quando disperdiderit Dominus DEUS tuus ante faciem tuam Gentes, ad quas ingrederis possidendas, & possederis eas, atque habitaveris in terra earum, cave ne imiteris illas, postquam te fuerint introeunte subversa, & requiras Cære-*

monias earum dicens, sicut coluerunt Gentes istæ DEOS suos, ita & ego colam. Objectio hanc vim habet: Iudæi in Veteri Testamento non potuerunt imitari in suis cæremonijs & sacrificijs ritum Gentilium. Ergo Prælati Ecclesiæ non possunt condere leges. Quis autem non videt, clumbem hunc esse argumentandi modum; quomodo enim aliàs Apoftoli in Concilio Hierosolymitano condere potuissent legem de Sanguine & suffocato, cujus paulò supra meminimus? Ad 5. denique & ultimam probationem, negando posteriorem consequentiam. Nam vim istam leges humanæ non habent ex se, sed ex vi & jussu DEI. Unde cum Apoftolus ad Romanos 13. supra cit. præcepisset, ut obedi-deret etiam propter conscientiam omnis anima sublimioribus potestatibus, de hoc mandato iteratò dixit v. 4. *DEI enim Minister est;* adeoque in obligandis per leges conscientijs vice DEI fungitur. Ex quo apparet, quàm straminea sit hæc Hæreticorum illatio ex illo 1. Cor. 7. v. 23. *Non estote servi hominum.* Ergo non obligemini legibus humanis vice DEI latis.

XIX. Urgent Sectarij. Conscientia ad forum DEI pertinet, qui solus scrutatur corda & damnare potest. Ergo solus etiam DEUS ad talem penam æternæ mortis obligare potest. Resp. conscientiam uno modo pertinere ad forum solius, DEI, qui solus videt conscientias; & de actibus internis judicat: alterò non spectat ad forum solius DEI, sed etiam hominum; quatenus scilicet homo ex præcepto ita obligatur ad opus externum faciendum, ut si non faciat, judicet ipsemet in conscientia sua, malè se facere. Atque hoc sufficit ad Conscientiam obligandam, ut rectè Belarminus L. 4. de Rom. Pontif. c. 20. Ineptè autem contra istud fingit Amestus, obligationem in conscientia involuere etiam, ut obligans alium videat conscientiam hujus, scrutetur renes & cor, judicet de internis, & penam æternam infligere possit. Quis enim unquam Theologorum ante istos Novatores ita definiit obligationem in conscientia? aut quis unquam aliud ad hanc obligationem in conscientia requisivit, quàm reddere alicui actionem aut omissionem illicitam? quod Superior præcepto suo facit respectu subditi; illius enim judicium & voluntas est hujus regula, ita ut si ab ea recedat, se peccare advertat; peccatum quippe nihil aliud est, quàm regulæ transgressio, ut ex S. Augustino docent S. Thomas 1. 2. q. 71. art. 6. & communiter Theologi, estque notum apud omnes.

XX. *Error secundus* est Henrici VIII & Elisabethæ Regum Angliæ, afferentium potestatem Ecclesiasticam esse apud Reges: & quemlibet Regem esse Papam in regno suo: ac Summum Pontificem in terris habere potestatem spiritualem in temporaliter solum sibi subjectos, de quo fuscè scribit Piccardus Harris in Concordia Anglicana de Ecclesiæ Regim. Solet autem distingui triplex Potestas Ecclesiastica. 1. Ordinis ad Sacramenta conficienda. 2. Actionis interioris ad regendum populum in foro conscientiarum, absolvendo vel ligando. 3. Jurisdictionis exterioris ad eundem populum regendum in foro exteriori, convocando Synodum, atque in ea præsidendo, Ministros Ecclesiæ constituendo, controversias quaslibet Fidei & Religionis decidendo, beneficia conferendo &c. Atque de hac tertia potestate impæsentiarum solum est quaestio; priores enim duas nemo Regum

gnum ac Principum affectat. Sectarij moderni protestantur quidem, se nullum hominem in toto mundo habere pro supremo Ecclesie Capite, sed hoc esse solum Christum JESUM, atamen reipsa suos Principes & Magistratus sæculares pro supremis suarum Ecclesiarum Capitibus agnoscunt, licet nomine Primatus non utantur. Nam 1. tantam illis potestatem concedunt super Ecclesiasticos, & in rebus Ecclesiasticis, quantum super sæculares, 2. potestatem tam Ordinis, quam jurisdictionis Ministri Ecclesie accipiunt à Principibus sæcularibus, ut expresse tradit celeberrimus illorum Jurista Marthæus Stephani lib. 3. de Jurisd. c. 15. num. 1. 3. Principes, qui Primatum Ecclesie, ut in Anglia, usurpant, non sibi vendicant immediatum ministerium Verbi & Sacramentorum, sed duntaxat jurisdictionem ad populum regendum in foro exteriori, de qua paulo ante diximus. 4. hanc affectatam potestatem in Principibus Sæcularibus reprehendunt Sancti Patres, ut in priori parte vidimus, affirmando, illam non Magistratibus sæcularibus, sed Ecclesiastico Capiti Ecclesie convenire.

XXI. Argumenta etiam utraque pars pro se fere eadem afferunt. 1. In lege Veteri potestas sacerdotalis erat subiecta Regali. Ergo etiam in lege Nova, cum eadem sit ratio, & ex historijs confiter, Papam aliquando ab Imperatore fuisse depositum. 2. Deut. 17. v. 18. præcipit DEUS, ut Rex legem DEI secum habeat, legatque illud omnibus diebus vite sue. unde & Paulus Rom. 15. v. 4. quæcunque scripta sunt, inquit, ad nostram doctrinam scripta sunt. 3. David 1. Paralip. c. 23. Senex jam Concilium convocat, & de Arca DEI disponit 2. Reg. 6. v. 2. 4. Salomon 3. Reg. 2. v. 27. deponit Abiathar, & loco illius creavit Sadoch. 5. Josaphat 2. Paralip. c. 19. v. 8. in Jerusalem constituit levitas & Sacerdotes. Similem potestatem in Ministros & Res Ecclesiasticas exercent Ezechias 4. Reg. c. 18. Et Josias ibid. c. 22. & 23. 6. Magistratus sæculares vi dignitatis ac potestatis sue disponere de omni bono Subditorum valent, nec inde vel juribus Episcopalibus quidquam demitur, vel unitas Ecclesie discinditur. 7. Hadrianus Papa concessit Carolo Magno potestatem eligendi Papam Decret. p. 1. dist. 63. cap. 22. Constantinus controversias inter Donatum & Cæcilianum Papæ Melchiadi commisit componendas, & tandem ipse in causa Felicis judicium tulit, August. in opere brevi. collat. 3. epist. 48. Similia referuntur à Scriptoribus de Theodosio, Marciano, Leone Honorio &c.

XXII. Errorem hunc latè in priorè parte rejecimus. Et nec Rex Angliæ, nec alij Principes & Magistratus sæculares ullo jure, ratione, præscriptione ac titulo ostendere possunt, talem Primatum in Ecclesiam & Potestatem in Personas & res Ecclesiasticas sibi convenire: suntque injurij statui Ecclesiastico omnes Scriptores & Prædicantes, qui similem Superioritatem in Ecclesiam & Religionem Regibus & Principibus Sæcularibus attribuunt & in illis agnoscunt. Officium istorum Regum & Principum est, Ecclesiam & Religionem tueri ac defendere, quod facere debent non ut Domini, sed ut Ministri, non ut Judices, sed ut Executores. Hoc olim fecerunt Christiani Principes: hoc verbis testati sunt. Carolus Magnus ut alios taceam apud Sigonium lib. 4. de Regno

Italiae, sic ait: Si Ecclesiarum servis magnificentiam nostram imperitimus, eorumque studijs libenter obsequimur, id nobis ad augustalis excellentia culmen proficere credimus; si, inquit, obsequimur Ecclesiarum servis. Obsequium offert: non Primatum aut Potestatem sibi arrogat. Vult esse Minister in defensionem Ecclesie, non Dominus. Idem Carolus cum à Leone Papa coronam Imperij recepit, hæc formulâ juris jurandi usus est. In nomine Christi spondeo atque polliceor ego N. Imperator, coram DEO & B. Petro Apostolo, me Protectorem ac Defensorem fore hujus Sanctæ Romanæ Ecclesie in omnibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio: prout servero poterôque. Sigonius loc. cit. Hoc ipsum pridem usu receptum in Francia, Hispania, Polonia, Hungaria, ut simili juramento se obstringant Reges & nominatim promittant, Ecclesie ac Religionis se defensores futuros, ejusque Prælati reverentiam & subjectionem præstituros. Neque hoc quicquam ipsorum Majestati derogat, imò perquam honorificum est. Unde præclare ait S. Ambrosius epist. 32. ad Valentini-anum Juniorem: quid est honorificentius, quam ut Imperator dicatur Filius Ecclesie? Imperator enim bonus intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est &c.

XXIII. Respon. ad 1. argumentum in oppositum negando consequentiam, quidquid sit de Antecedente. Nam cum veteris legis promissiones essent temporales, in illa potestas temporalis præeminēbat, & nuncupabatur regnum tunc Sacerdotale: modo autem, quia ob contrariam rationem præminet Sacerdotium, vocatur istud 1. Pet. 2. v. 9. Sacerdotium Regale, ut notat S. Hieronymus epist. 5. contra Pelag. Et Epist. 1. ad Dardanum. Cæterum in lege etiam veteri Rex non ita fuit Superior Sacerdote, quasi hujus munera exercere posset, sed quod Pontifex in Politicis & criminalibus esset subiectus Regi; unde Rex Josaphat 2. Paralip. c. 19. v. 11. præcipit: Amarias Sacerdos & Pontifex in omnibus, quæ ad DEUM pertinent, præsidebit. Dixi quidquid sit de Antecedente. Nam sunt, qui velint in veteri quoque lege potestatem regiam Sacerdotali fuisse subiectam, tum quia Leviticis 4. v. 3. præcipitur offerri pro Sacerdote victima nobilior quam pro Rege, tum quia Nuti. 27. v. 21. ad Pontificis verbum tam populus, quam Princeps egredi præcipitur; ut accuratè advertit Philo lib. de Victimis. Unde ajunt isti, injustè Papam fuisse ab Imperatore depositum, si fides historijs detur. Ad ea, quæ ex Scriptura de Salomone, Josaphat & alijs obijciuntur, eodem fere modo respondent, quo nos mox respondebimus. Interim non negandum, contrariam sententiam, quod non solum in lege Naturæ, sed etiam in Moysaica potestas Sacerdotalis fuerit subiecta Regali, esse communio-rem, quam defendunt S. Thomas opusc. de Regim. Princ. lib. 1. c. 14. Abulensis in 3. Regum. q. 18. Salas 1. 2. Disp. 8. de Leg. Sect. 22. & alij.

XXIV. Ad 2. ex Deuter. 17. nihil inde probari; nunquid hæretici volunt, ut omnes Biblia legant ac secum habeant, sequitur ne inde, omnibus convenire potestatem in Ecclesiam & Religionem? minime. cur igitur Regi? Ad hæc Lex antiqua, excepto decalogo, fuit antiquata, ut supra jam diximus. Paulus ad Rom. 15. ait quidem, quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta esse: at verò non dicit, omnia, quæ in Veteri Testamento scripta sunt, adhuc in Novo locum habere; aliàs Sectarij circumcisionem unâ cum omnibus ceremonialibus & judicialibus amittere deberent.

XXV. Ad

XXV. Ad 3. Davidem convocasse quidem omnes Principes in Israel etiam Sacerdotes & Levitas, ut videre est i. Paralip. c. 23. & 29. Sed nec ista nec illa convocatio dici potest Concilium; quia de rebus Fidei & Religionis nihil in eis fuit propositum & decretum. Nec etiam Principes Israel, Duces Tribuum, & Præpositi turmarum, qui ibidem præsentibus fuerunt, ad Concilium spectant.

XXVI. Ad 4. Salomonem 3. Regum c. 2. v. 27. non ut Regem, sed ut Prophetam & Executorem divinæ Justitiæ Abiatharem exauthorasse, ac in locum ejus Sadoc exaltasse, ut colligunt Doctores ex eo, quod ibidem v. 27. dicat Scriptura: *Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset Sacerdos Domini, ut impleatur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo, nempe propter peccata filiorum ejus* 1. Reg. 2. v. 31.

XXVII. Ad 5. Josaphatum 2. Paralip. cap. 19. constituendo in Jerusalem Levitas & Sacerdotes: sicuti etiam Davidem Paralip. c. 23. cit. inter Levitas ministeria distribuendo aliud non fecisse, quam modò faciunt Reges & Principes Catholici, quando pro Beneficijs certas Personas nominant, aut pro Aula Concionatore, Capellano, Confessario secundum beneplacita sua hos aut illos Ecclesiasticos eligunt, ex quo nulla potestas in Ecclesiam & Religionem prætenditur, aut convincitur. Idem de Ezechia, & Josia, atque alijs Regibus Veteris Testamenti sentiendum. Nam Tribus Levi fuit electa à DEO ad ejus & Templi servitium; nec etiam Reges unquam, sed Summi Pontifices consecraverunt Sacerdotes.

XXVIII. Ad 6. falsum esse, Principes sæculares de omni bono Subditorum disponere posse non solum in temporalibus, sed etiam in Ecclesiasticis; cum illorum potestas merè sæcularis sit, & ad Ecclesiastica non se extendat. Absque ullo etiam fundamento veritatis dicitur, per sæcularis Magistratus potestatem nihil derogari juribus Episcopalibus; etenim in primis perit Ecclesiasticis debitus respectus, dum à Magistratu sæculari citantur, & divinam potestatem prædicti ab humana judicantur, quod perinde absurdum, ac si filij parentum suorum sint Judices. deinde perit magisterium in rebus fidei, dum Magistratus sæcularis concilia convocat, in ijs præsidet, & etiam decernit, quæ verè Religionis sunt conformia, quæ non sunt, demum subtrahuntur media pascendi oves, condendi salutares leges, quibus deviantes in viam rectam reducuntur, dispensandi in gradibus matrimonialibus &c. cum plerumque à sæcularibus Magistratibus dependeat. Ecclesiæ unitati non adversantur Ecclesiæ particulares, si omnes ista dependeat ab eodem Capite Ecclesiastico & supremo. Verum si singulæ particulares singulis & diversis Capitibus pareant, quorum nullum alteri est subiectum, & hujus judicium in rebus Religionis agnoscit, quomodo Ecclesiæ Unitas non est sublata? Cæterum verissimum est, defensionem Ecclesiæ ab Ethnicis etiam Principibus haberi, sed isti inde non sunt Capita Ecclesiæ, nec in hanc potestatem habent, de quo solo impietiarum lis est.

XXIX. Ad 7. denique argumentum, si Hadrianus Papa facultatem concessit Carolo M. eligendi Papam, hoc ipso Carolus non habuit illam vi Cæsareæ suæ Authoritatis & Sæcularis potestatis. Unde argumentum istud evidenter contrariatur Ad-

versarijs. Dixi. Si concessit. Nam Card. Barthelemy An. Christi 774. satis ostendit: Gregorium autem in Apologia fuse demonstrat, Hadrianum Carolo prædictam facultatem non concessisse, sed Gratianum à Sigeberto (qui post 300. annos primus istud de Hadriano scripsit) decipi se permisisse. Videatur Nicolaus Schalen in lib. recens edito, cujus titulus: Carolus M. Roman. Imperator. lib. 2. cap. 7. fol. 246. Constantinum controversiam Cæcilianæ commississe Melchiadi, & hujus Collegis componendam: atque ipsum in negotio Felicis Aprungitani tandem judicium tulisse, concedimus: negamus verò, Constantinum inde potestatem sibi in Ecclesiam & Religionem arrogasse. tum quia ægrè tulit, Donatistas ad se appellasse, unde exclamavit: *ô valida furoris audacia! sicuti in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt*, ut refert Optat. L. 1. contra Parmenium quia in negotia hæc solum se immiscuit, ut Donatistas compelleret, qui judicium Melchiadis Papæ & aliorum Episcoporum acceptare recusaverunt, ut ait Augustin. epist. 162. qui Ecclesiasticam potestatem & mentem Constantini utique melius novit, quam Adversarij. Cæterum Constantinus in Concilio Nicæno luculenter ostendit, nullam sibi esse potestatem in Personas & res Ecclesiasticas, dum in illo Episcopos judicare noluit: *DEUS*, inquit, *vos constituit Sacerdotes, & potestatem dedit de nobis quoque judicandi; & ideo Nos à vobis rectè judicamur, vos autem non potestis ab hominibus judicari*. Ita de ipso scribunt Rufinus Lib. 1. cap. 1. & Sozomenus L. 1. c. 16. Non minus alij Imperatores Theodosius, Marcianus, Leo, Honorius, Valentinianus, Justinianus certè ac semper sibi persuaserunt, nullum se in Ecclesiam ac Religionem habere potestatem: nec exhibere Adversarij possunt historicos, qui aliud de ipsis cum fundamentis veritatis scribant.

XXX. Error tertius est communis fere Hæreticorum hujus temporis, Ecclesiasticam potestatem & Politicam conjungi in Pontifice & Episcopis, exerceri quoque non posse. Ita Calviniani apud Amesum Tom. 1. à fol. 238. Et ex Lutheranis Gerhard. L. 2. P. 1. fol. 656. Tob. Wagner in censuris motivorum Doct. Christoph. Besoldi à fol. 145. Moventur maximè his Sac. Scripturæ fundamentis. 1. Matth. 20. v. 25. cum Christus dixisset discipulis suis: *Satis, quia Principes Gentium dominantur eorum, & qui Majores sunt, potestatem exercent in eos*, mox vers. sequenti addit: *non ita erit inter vos &c.* 2. Luc. 12. v. 14. ubi Christus rogatus, ut hereditatem inter Fratres divideret, respondit: *homo, quis me constituit Judicem aut Divisorem super vos*. Et Actor. 6. v. 2. ubi Apostoli ajunt: *non est æquum nos relinquere Verbum DEI, & ministrare mensis*. 3. Iex 2. Tim. 2. v. 4. ubi sic loquitur Paulus: *Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus*; quæ verba, inquit Amesus fol. 247. dicuntur Episcopis; subsumit: *At non potest Princeps non implicare se negotijs sæcularibus*. Tobias Wagner ex allatis textibus præferit Matthæi 20. & Luc. 22. v. 25. infert, conjunctionem potestatis Ecclesiasticæ & Politicæ in Papa & Episcopis esse contra jus divinum, esse confusionem Babylonicam, esse immiscibilia &c. 4. Constantini Magni donationem esse prorsus incertam, cum etiam Cardin. Baronius fateatur, instrumentum hujus donationis esse falsum & commentitium. Verba illius refert Gerhardus loc. cit. folio 713.

XXXI. Error iste hodie non malè dici potest proprius Puritanorum, hoc est, qui Calvinum strictè sequentes Principatum Ecclesiasticum unà cum Politico funditus uolunt sublatum; quos Puritanos (qualis etiam est Amelius) Anglo-Papistæ inter paucos annos integris libris oppugnârunt, & ex Sac. Litteris & Patribus Principatum Ecclesiasticum cum Politico coherere asseruerunt, quod nominatim Henricus Hammondus iusto volumine contra Blondellum Gallum præstitit. Lutherani in Apologia in art. de potest. Eccles. aliud non habent, quàm Episcopos non habere potestatem gladij ex Evangelio, sed ex jure humano ab Imperatoribus & Regibus donatam; quod nullo verbo reprehenditur, imò ait Apologia, Evangelicos sæpe testari, quod Imperatorum ac Principum donationes non reprehendant, quod tamen utique reprehensione dignum foret, nempe quod Imperatores & Reges donationibus tot Episcopos ad Principum dignitates extulerint, si Ecclesiastica & Sæcularis potestas jure divino essent immiscibilia aut simul coherere non possent, ut Tob. Wagner loc. cit. Meno Hannekenius in Irenico Catholico-Evangelico fol. 278. & nonnulli Lutherani sibi imaginantur.

XXXII. Respon. ad 1. Christum Dominum eo loco solum instituisse metos Principes Ecclesiasticos, docuisseque, debere eos, ut tales sunt, præesse subditis non more Regum ac Dominorum, sed more Patrum & Pastorum; unde haud sequitur, non posse unum eundemque esse Episcopum & Principem, ut præter Catholicos hunc locum etiam exponunt Luthero-Calvinistæ contra Puritanos. Ad 2. utroque loco moneri Episcopos & Clerum, ne minutis & vilibus officijs ita occupentur, ut omittere majora cogantur, uti lethro fuasit Moyse Exodi 18. & S. Bernardus lib. 1. considerat. ad Eugenium hortans Papam, ut judicia rerum temporalium alijs dimittat, quem tamen sciebat, jam tunc Principem quoque temporalem fuisse. Ad 3. Apostolum non prohibere regimen politicum, sed nimiam sollicitudinem circa vitam temporalem; etenim per negotia sæcularia intelliguntur mundana, v. g. cura victus &c. ut ex S. Chrysostr. Theophyl. & alijs notat Tirinus in cit. locum. Quare in Papatu nulla est confusio Babylonica, dum Papæ & Episcopis uterque gladius vindicatur; quippe hæc immiscibilia non sunt: nec rationi repugnat, unum, qui potestatem in majora & superiora habet, eandem sibi vindicare in minora ac inferiora; sed ex eo nascitur confusio, si naturâ inferior & sæcularis potestas se supra altiorem extollat, & Personas resque Ecclesiasticas sibi habeat subjectas, uti apud Sæcarios fieri amat, & Principes Sæculares in Spiritualia æquè ac temporalia potestatem habent; hæc Babylonicam esse confusionem fatetur Luther in concione, quam Domin. Trinit. 1537. Wittenbergæ habuit, cujus tamen confusionis suâ ipse apostata author fuit. Ad 4. Constantini M. donationes Ecclesiæ Romanæ factas luculentis rationibus demonstrat Gretserus in Append. 1. commentarioli de Imperat. Reg. ac Principum munificentia in Sedem Apostol. In examine mysterij Pleseani c. 10. Et in Apologia pro Card. Baronio c. 21. Nam loquitur iste solum de instrumento Donationis, ut hodie circumfertur; alijs eandem donationem Constantini efficacibus etiã argumentis ostendit ad A. C. 324. n. 117.

CONTROVERS. XXXV.

DE ANTICHRISTO. AN ISTE sit Papa.

I.

Nidignum jure videri possit Catholico Doctore, Disputationibus de prærogativis ac potestate Summi Pontificis, de quibus hæcenus egimus, admiscere quæstionem de Antichristo, num iste sit Romanus Pontifex, idemque homo existat filius perditionis, & DEI in terris Vicarius? Sed ad quid non cogit diabolica semperque Apostolica Sedi infesta hæresis? quæ impie dicere & scribere audet, Romanum Pontificem esse Antichristum sacrilegè ad hoc asserendum Sacra Scripturâ, & Vaticinijs Prophetarum abutâ, præsertim Ezechielis cap. 39. Danielis cap. 7. & 11. Matth. c. 24. Pauli 2. ad Thessalonicenses cap. 2. Joannis Epist. 1. cap. 2. & 4. atque Apocal. c. 13. 19. & 20. ubi multa valde obscura de Antichristo tanguntur. Agunt hac de re fusillimè ex Italis Card. Bellarminus lib. 3. de Rom. Pontifice per capita 24. Ex Gallis Florimundus Remondus integro volumine. Ex Germanis nostris præter alios hæreticorum malleus ille Jacobus Gretserus libro itidem integro, qui est tertius Defensionis Bellarmini tomo secundo, ubi hæc ejusdem est censura meritissima contra hæreticos Papamastiges. *Tametsi Novatores, inquit, in omnibus controversijs, quæ nobis cum ipsis intercedunt, petulantia, mendacijs convitijs, & contumelijs insigniter instructi in aciem procedant, in hac tamen de Antichristo disceptatione seipos longo intervallo superant, & ut, quod volunt, obtineant, nempe Romanum Pontificem esse Antichristum, nullius eos pseudologia sive mendacij, nullius löidoria sive maledicti, nullius antilogia sive contradictionis, nulliusque depravationis & corruptele pudet, ita ut, cum alibi Scribas, hic Mænadæ agere videantur.*

II. Prius autem quàm ad aliqua particularia descendamus, generatim advertendum, quemadmodum vox Christi in sacris litteris dupliciter sumitur 1. pro quolibet Propheta, uti Psal. 104. v. 15. *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* 2. strictius pro Principe Prophetarum Messia. Ita nomen Antichristi bifariam usurpanti 1. latè pro omni falso Doctore, qui doctrinam Christo repugnantem spargit; quo sensu dicitur Joan. 2. v. 18. *Nunc Antichristi multi sunt, id est, hæretici multi de Christo malè sentientes.* 2. strictè per antonomasiam pro insigni quodam Adversario Christi, qui non solum ejusdem doctrinæ adversatur, sed etiam illius officium sibi vendicat, atque ipsum vocabit impostorem, se autem Messiam jactabit, quem hæretici distinctionis causâ Magnum Antichristum appellant, eumque esse Romanum Pontificem affirmant. Pro hac igitur immani calumnia tam breviter quàm solidè restitanda tria enucleatè expendemus. 1. Utrum Magnus Antichristus sit unus homo singularis, an plurium hominum colluvies. 2. quas Notas tradat Sac. Scriptura ad dignoscendum hunc Antichristum. 3. An hæ notæ Romanis Pontificibus conveniant.

gha.
er
ologia
emica
XI
9.